

ضرورت تعیین اهداف شغلی،
کارآفرینی به عنوان یک شغل،
مسائل راه اندازی کسب و کار

أعقل الناس، انظرهم في العواقب

عاقليترین مردم کسی است که به آینده کارها بیندیشد.

حضرت علی (ع)

همان‌طور که در فصل قبل گفتیم، تعیین اهداف مهم، نقش تعیین‌کننده‌ای در موفقیت دارد. یکی از راه‌های رسیدن به اهداف، برنامه‌ریزی است. برای شما دانش‌آموزان که هنوز تجربه‌ای در زمینه کار و شغل ندارید برنامه‌ریزی مسیر شغلی مهم و حیاتی به نظر می‌رسد.

هریک از شما بالاخره روزی وارد بازار کار می‌شوید و لازم است که برای خود شغلی انتخاب کنید. اما آنچه مهم است، این است که با در نظر گرفتن علاقه دانش، و مهارت و نیز تغییرات و تحولات جامعه، شغل مناسبی را برگزینید. در این فصل، با توجه به تغییرات و تحولاتی که در دنیای کار و مشاغل به وجود می‌آید، شما را از این موضوع آگاه می‌کنیم که مسیر شغلی خود را طوری انتخاب کنید که در آینده موفق باشید.

تعریف: برنامه‌ریزی مسیر شغلی، یعنی پیش‌بینی و انتخاب شغل برای آینده خویش.

ضرورت تعیین اهداف شغلی

منتظر نمانید تا به مدد شانس یا اتفاق شاغل شوید؛ بلکه برای خود شغلی متناسب با علاقه و توانایی‌تان انتخاب کنید.

تعیین اهداف شغلی، گامی هوشمندانه به سوی موفقیت است. در واقع، اهداف شغلی، هدف نهایی تمام فعالیت‌هایی است که شما در حال حاضر به آنها دست می‌زنید. وقتی نمی‌دانید به سمت چه هدفی در حرکتید، همه مسائل معنای خود را از دست می‌دهند. در عوض، اگر از اهداف شغلی آینده خود آگاه باشید و بدانید کارهای کنونی شما چه ارتباطی با اهداف نهایی‌تان دارد، انگیزه مورد نیاز را برای فعالیت‌های خود پیدا می‌کنید. برای اینکه اهداف شغلی خود را مشخص کنید، از خود بپرسید:

- در عرض ۵ سال آینده می‌خواهم کجا باشم؟
- در عرض ۱۰ سال آینده به کجا خواهم رسید؟ و الی آخر...
- رشته تحصیلی امروز من چگونه مرا به نقطه و هدف مورد نظرم نزدیک خواهد کرد؟
- چه اتفاقی می‌تواند مانع رسیدن من به اهدافم شود؟
- چه کارهایی را باید به انجام رسانم تا براین موانع غلبه کنم؟

هر یک از شما ممکن است مشاغل مختلفی را در نظر بگیرید. اما نکته مهم آن است که با توجه به تغییرات و تحولاتی که در دنیای امروز به وقوع می‌پیوندد، شغلی را انتخاب کنید که در آن موفق باشید و بتوانید از تمام مهارت‌ها و توانایی‌هایتان استفاده کنید.

کارآفرین به عنوان یک شغل

همه شما می‌دانید که امروزه مشاغل مختلفی در جامعه وجود دارد. نمونه‌ای از این مشاغل، عبارت‌اند از: کارگر، مدیر، مهندس، پزشک، خلبان، وکیل، سرمایه‌گذار، کشاورز، جوشکار، کارشناس (مثلاً کارشناس دادگستری، کارشناس آموزش، کارشناس بانک) و غیره....

اما آیا می‌دانید که علاوه بر این مشاغل، شما می‌توانید با استفاده از توانایی‌ها و مهارتهایی که دارید؛ برای خود نیز شغل ایجاد کنید و کارآفرین باشید؟

با نگاهی به گذشته متوجه می‌شویم که بسیاری از شغل‌هایی که در قدیم وجود داشتند، امروزه وجود ندارند و به جای آنها مشاغل جدیدی ایجاد شده‌اند. به عنوان نمونه در قدیم آسیابان، مسگر و درشکه‌چی وجود داشت. اما این شغل‌ها به مرور زمان از بین رفته‌اند و به جای آنها مشاغل جدیدی به وجود آمده‌است؛ شغل‌ها و حرفه‌هایی از قبیل تخصص‌های گوناگون کامپیوتر (برنامه‌نویس، مونتاژکار، طراح سایت اینترنت و...). این مسئله ناشی از سرعت تغییر و پیشرفت در امکانات و فن‌آوری و دگرگونی در نوع نیاز و احتیاجات مردم است. به خاطر همین تغییرات و تحولات و انتشار اطلاعات، عصر حاضر به عصر اطلاعات و جامعه اطلاعاتی معروف شده و مشاغلی نیز متناسب با آن به وجود آمده‌است. به عنوان مثال اگر قبلاً (آخرین دهه قرن بیستم) استفاده‌کنندگان از اینترنت در دنیا ۱۵۰ میلیون نفر بودند، در سال ۲۰۰۴ این تعداد به ۹۰۰ میلیون نفر رسیده‌است. در مقابل، از تعداد مشاغل صنعتی به شدت کاسته می‌شود. به عنوان نمونه، بین سال‌های ۱۹۸۴ تا ۱۹۸۸ هنگ‌کنگ و چین بیش از نصف مشاغل صنعتی خود را از دست داده‌اند. همچنین در کشور ما استفاده‌کنندگان از اینترنت از سال ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۲ نزدیک به ۶۰۰ درصد افزایش یافته‌اند. این میزان رشد، خود باعث ایجاد کسب و کارها و مشاغل جدیدی (فروش محصولات و خدمات کامپیوتری و...) شده‌است. از این‌رو، باید در انتخاب شغل آینده خویش کاملاً هوشیار باشید. زیرا این تحولات به کشور ما نیز سرایت کرده‌است. این تغییر و تحولات مشاغل در جدول ۲-۱ نمایش داده شده‌است.

جدول ۱-۲ مقایسه مشاغل در سه عصر مختلف

مشاغل دوران صنعتی	مشاغل دوران قدیم	مشاغل عصر اطلاعات
مسگر، آسیابان، درشکه‌چی، برزگر، دامدار، ...	مهندس مکانیک، مهندس ساختمان، مهندس نساجی، ...	کارشناس بیوتکنولوژی، مهندس کامپیوتر (با گرایشهای مختلف)، طراح سایت، بازاریاب اینترنتی، کارشناس جرایم اینترنتی، متخصص نانوتکنولوژی

شما هم چند نمونه از مشاغلی را که در دوره‌های مختلف وجود داشته‌اند یا در آینده به وجود خواهند آمد در اینجا ذکر کنید.

علاوه بر آن، تغییر و تحولاتی نیز در ماهیت کار و شغل در سازمانها و شرکتهای به وجود آمده‌است؛ به طوری که دیگر مثل گذشته امکان استخدام دائمی و مادام‌العمر برای افراد وجود ندارد و بسیاری از کارهای تکراری را که در سازمانها و شرکتهای قبلاً انسانها با نیروی بازوی خود انجام می‌دادند، امروزه ماشینها و روباتها انجام می‌دهند.

با در نظر گرفتن این تغییرات و تحولات، یکی از گزینه‌های مهم در انتخاب شغل، ایجاد کسب و کار برای خود است. به همین دلیل، تعداد کسب و کارهای ایجاد شده در مقایسه با گذشته افزایش یافته است. هر یک از شما دانش‌آموزان نیز می‌توانید به فکر آن باشید که برای خود کسب و کار ایجاد کنید. شاید بپرسید که در آن صورت چه مزایا و منافعی نصیبتان خواهد شد؟ به عبارت دیگر، افرادی که برای خود کسب و کار ایجاد کرده‌اند، چه دلیل یا دلایلی برای راه‌اندازی کسب و کار داشته‌اند؟ در اینجا به دلایل مهم راه‌اندازی کسب و کار توسط افراد مختلف اشاره می‌کنیم:

■ شاید مهم‌ترین و ابتدایی‌ترین پاسخ صاحبان کسب و کار آن باشد که افراد ترجیح می‌دهند به جای آنکه برای دیگران کار کنند، برای خودشان کار کنند و رفاه بیشتری به دست آورند. این موضوع، یعنی به دست آوردن پول بیشتر، پاسخ معقولی به نظر می‌رسد، اما کافی نیست. شاید پاسخ بهتر آن باشد که صاحبان کسب و کار می‌خواهند برای خود زندگی و شغل مستقلی ایجاد کنند. ایجاد شغل برای خود، جذاب‌ترین گزینه ممکن برای هر کس است.

■ یکی از ویژگی‌های افراد کارآفرین این است که برای آنان کار کردن در محیط اداری یا شرکت دیگران، سخت و دشوار است. این افراد اعتقاد دارند که وقتی برای خودشان کار می‌کنند، بهتر از هنگامی که برای رئیس یا کارفرمایشان کار می‌کنند، به نتیجه می‌رسند.

■ هنگامی که فرد به کسب و کار خود مشغول است، کارهای مختلفی می‌کند و این موضوع، یعنی تنوع در انجام کار (که در مقابل کارهای تکراری و ثابت قرار دارد) باعث رضایت درونی فرد می‌شود.

■ راه‌اندازی کسب و کار برای خود باعث می‌شود که فرد از تمام مهارت‌ها و دانشی که در طی دوران تحصیل و زندگی خود کسب کرده است، استفاده کند. در حالی که استفاده از تمام دانش و مهارت خود در محیط سازمان یا شرکت، ممکن نیست.

■ افراد کارآفرین ترجیح می‌دهند به جای آنکه کارفرمایشان از نتیجه کارشان سود ببرند، خود از نتیجه و ثمره کارشان استفاده کنند.

مسائلی که در راه‌اندازی کسب و کار باید به آنها توجه کنید:

همان‌طوری که قبلاً اشاره شد، مهم‌ترین مزیت راه‌اندازی کسب و کار شخصی آن است که برنامه مربوط به شغل و کسب و کارتان برعهده خودتان قرار می‌گیرد و خودتان تصمیم می‌گیرید که چه کار کنید. با وجود این، مسائل و مشکلات زیر را نیز در نظر داشته باشید:

■ ممکن است برای سودآوری در کسب و کار تازه راه‌اندازی شده، به زمان زیادی نیاز داشته باشید و درآمدها در سالهای اول کم باشد. همچنین ممکن است درآمدها در نوسان و متغیر باشد.

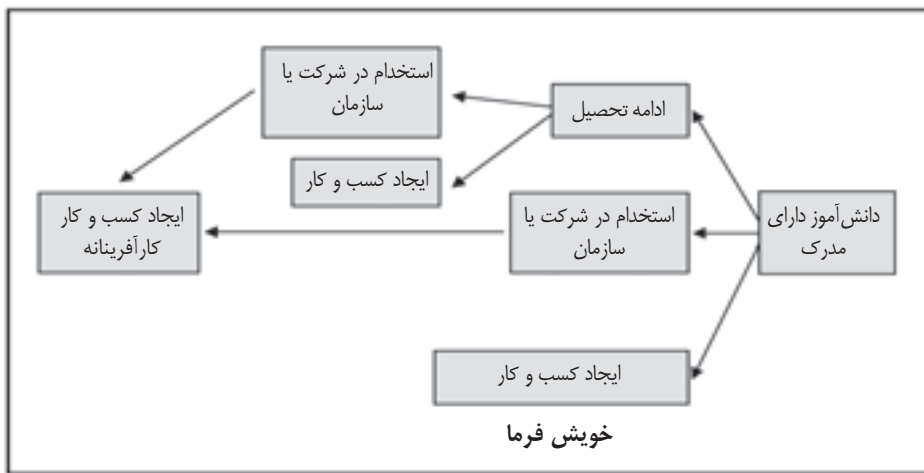
■ اگر در راه‌اندازی کسب و کارتان اشتباهی مرتکب شوید، کس دیگری مسئولیت آن را برعهده نمی‌گیرد و تمام مسئولیتها متوجه صاحب کسب و کار است.

■ به طور کلی صاحبان کسب و کارها (به‌خصوص کسب و کارهای جدید) در مقایسه با صاحبان دیگر مشاغل، باید زمان بیشتری را به کار خویش اختصاص دهند. اکثر کارآفرینان این مورد را عامل اصلی موفقیتشان خوانده‌اند.

■ با رشد و توسعه کسب و کارتان، باید یاد بگیرید بخشی از مسئولیتها و وظایفان را به دیگران بسپارید، زیرا اداره تمام امور به کسب و کار توسعه یافته برای یک نفر مقدور نیست.
پس با توجه به اهمیت و ضرورت راه اندازی کسب و کار شخصی، شغل آینده خویش را با تأکید بر ایجاد کسب و کار شخصی برنامه ریزی کنید.

برنامه آینده شغلی (مسیر شغلی) شما چیست؟ استخدام در سازمان یا شرکت خاصی یا ایجاد و کسب و کار شخصی؟
این گزینه‌ها در شکل زیر که ما آن را درخت تصمیم گیری شغلی می نامیم، ترسیم شده است. این شکل شما را در راه رسیدن به اهداف شغلیتان یاری می کند.

شکل ۱- ۲ درخت تصمیم گیری شغلی

شما پس از اتمام تحصیلات، سه گزینه در پیش روی خود دارید:

۱- ادامه تحصیل: اگر بخواهید گزینه ادامه تحصیل را انتخاب کنید، باز هم باید به فکر برنامه شغلی آینده خویش باشید. یعنی تصمیم بگیرید که پس از اتمام تحصیلات، وضعیت شغلیتان چگونه خواهد بود؟ استخدام یا ایجاد کسب و کار برای خویش؟

۲- استخدام: ممکن است پس از اخذ مدرک دیپلم، در پی استخدام در سازمان یا شرکت خاصی باشید؛ یعنی بخواهید بلافاصله وارد بازار کار شوید. گفتنی است که قوانین استخدام در بسیاری از مراکز تغییر کرده و خیلی از سازمانهای دولتی و خصوصی و شرکتهای تمایلی به استخدام دائم افراد نشان نمی دهند، بلکه سعی می کنند کارهای خویش را به صورت تأمین منابع به بیرون از سازمان و شرکت بسپارند. پس به خاطر داشته باشید که گزینه استخدام در شرکتهای سازمانها نمی توانند از نظر شغلی گزینه مطمئنی باشد. یعنی ممکن است با کوچکترین تغییر و تحولی شغل خود را از دست دهید. در هر صورت، کارکردن و کسب تجربیات کاری در

یک سازمان و شرکت نیز می‌تواند مجرای برای ایجاد کسب و کار شخصی باشد. یعنی با کار کردن در یک مرکز و کسب تجربه و منابع مالی لازم، متوجه شوید که می‌توانید آن کار را برای خودتان انجام دهید و سود و منافع حاصل از آن را خودتان به دست آورید. به بیانی ساده‌تر، می‌توانید از طریق کار کردن برای دیگران یاد بگیرید که برای خودتان کسب و کار راه بیندازید و در صورت لزوم، از آن سازمان یا شرکت به قصد ایجاد کسب و کار برای خویش خارج شوید.

۳- ایجاد کسب و کار: اگر گزینهٔ ایجاد کسب و کار مد نظر شما باشد، یعنی تصمیم بگیرید بلافاصله پس از پایان درستان برای خود کسب و کار ایجاد کنید، باید خیلی شجاع باشید و تجربیات لازم را نیز به دست آورید و مطالب و رهنمودهایی را هم که در این کتاب دربارهٔ نحوهٔ ایجاد و توسعهٔ کسب و کار آورده شده است، به دقت یاد بگیرید.

۴- خویش فرما: خویش فرما کسی است که برای خودش کار کند و در استخدام شرکت یا سازمانی نباشد. به عنوان مثال، کسی که شغلش لوله‌کشی ساختمان است و بدون این‌که در استخدام جایی بوده، یا برای خود کسب و کاری داشته باشد، مشغول کار لوله‌کشی است.